

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE BİLİNÇ DÜZEYLERİ

Keziban TEKŞAN*
Pınar KANIK UYSAL**

Öz: Dil millî birlik ve bütünlüğü sağlayan, millet bilincini oluşturan temel unsurdur. Bu nedenle dile gereken saygı ve özen gösterilmelidir. Dilini doğru kullanmak ve korumak bireyin yanı sıra tüm toplumun görevidir. Yetişen nesillere dil sevgisi dolayısıyla dil bilinci kazandırmak aileden başlayarak eğitim kurumlarında, sistemli şekilde yürütülmeli ve hayatın her aşamasında her alanında sürdürülmelidir. Dil sevgisi, dil bilinci dili doğru kullanmayı gerektirir. Dili doğru kullanmak için de dilin kurallarını iyi bilmek gerekir. Birey ana dilini doğal ortamında kendiliğinden öğrenir ancak eğitim kurumlarında sistemli biçimde dilin kurallarını, inceliklerini tanır ve dilini kurallarına göre bilinçli bir şekilde kullanır. Türkçenin kuralları, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde; yükseköğretim kurumlarında ise Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde öğrencilere öğretilmektedir. Bu kurumlarda görev yapan öğretmenlerin ve bu öğretmenlerin yetiştirildiği yükseköğretim kurumlarında okuyan öğretmen adaylarının Türkçe konusunda herkesten daha çok bilinçli olmaları beklenmektedir. Zaten bu görev Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenlerinin temel sorumluluk alanlarını kapsar. Doğal olarak bu öğretmenleri yetiştiren kurumlarda okuyan öğrencilerden de aynı sorumluluk beklenir. Bu araştırmanın amacı da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Türkçe bilinç düzeylerini belirlemektir. Araştırmada Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenimlerine devam eden 334 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Veriler “Türkçe Bilinci Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonunda, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilinç düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Türkçenin kuralları, Türkçe bilinci, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

* Doç.Dr.; Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, kezibanteksan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5768-0022, Makale Geliş Kabul Ediliş Tarihi: 22.05.2018 – 24.04.2018.

** Arş. Gör.; Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, pinaruyusal32@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1208-9535.

TURKISH LANGUAGE CONSCIOUSNESS LEVEL OF STUDENTS IN THE TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE PROGRAM

Keziban TEKŞAN*
Pınar KANIK UYSAL**

Abstract:

Language is a fundamental element provides national unity and constructs the consciousness of nation. Thus, language should be shown respect and used carefully. Using the language appropriately and protect is under the responsibility of individuals, but it is actually government's job. Gaining language consciousness to the current generation because of love of the language starts in the family life and continues in educational institutions, and we should do that systematically and continue to do that in every step and place in daily life. Love of language and language consciousness require using the language appropriately. For this purpose, people need to know about the grammar rules of the language. An individual learns his/her mother language automatically, but also they learn the grammar rules and detailed information about the language systematically in the schools and use it appropriately and carefully according to these rules. These rules are taught in the Turkish Language and Turkish Linguistics and Literature lessons in the schools within the body of the Ministry of Education, and also in the programs of Turkish Language Teaching, Turkish Linguistics and Literature Teaching, and Turkish Linguistics and Literature within the body of higher education institutions. Especially teachers working in these institutions and prospective teachers at the universities are expected to become more conscious than everyone else. In addition, this assignment is under the fundamental responsibilities of Turkish Language, and Turkish Linguistics and Literature teachers. Besides, the students studying in these programs are also expected to have this responsibility. Within this context, this study aims at determining the Turkish language consciousness level of students in the program of Turkish Linguistics and Literature. The sample of the study consists of 334 students in the program of Turkish Linguistics and Literature in the School of Natural Sciences at Ordu University. Research data were collected by the *Scale of Turkish Language Consciousness*. According to the results, students in the program of Turkish Linguistics and Literature have a high level of consciousness for Turkish language.

Keywords: Turkish language, Turkish language grammar rules, Turkish language consciousness, Turkish Linguistics and Literature program

* Assoc. Prof., Ordu University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, kezibanteksan@gmail.com.

** Res. Assist., Ordu University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, pinaruysal32@gmail.com..

Giriş

Dil basit bir iletişim aracı olmanın ötesinde anlamlar taşır. İnsanlar evreni dilin onlara sunduğu şekilde anlamlandırır. Aynı dili kullanan insanlar evreni aynı şekilde anlar ve kavrar. Öte yandan dil, bir arada yaşayan insanlar arasındaki ilişkileri de düzenler ve ortak bir düşünce sistemi oluşturur. Böylece insanları birbirine bağlar, topluluğu millete dönüştürür. Dolayısıyla dil millî kimliğin ayrılmaz bir parçasıdır ve millî bütünlüğün oluşturulmasında en büyük pay da onundur.

Dilin asıl önemli yönü hem birey hem de millet için kültürel kimliği belirleyici ve koruyucu olmasıdır. Milleti iç dünyasını ve ruhunu yansıtan dil, kişilerin mensubiyetlerinin, milletlerine olan bağlılıklarının belirleyicisidir (Üstüner, 2003, 2). “İnsanın kendi kimliğini bulması, kendi bilincine varması dile bağlıdır. İnsanın kimliğinin göstergesi, konuştuğu ve yazdığı dil olduğu gibi, bir ulusun kimliğinin göstergesi de yine o ulusun dilidir.” (Akarsu, 1998, 10). Bireylerin duygu ve düşünce dünyalarının zenginleşmesi için kendi dilinin sanat eserlerini tanıyıp okuması, ait olduğu topluma ve evrensel değerlere sahip olması açısından gereklidir. “Bir öğrenme ve öğretme aracı olan dil ve dil öğretimi, bireyin öğrenim yaşantısında ve evrensel bir kimlik oluşturmada, oldukça önemli bir yere sahiptir.” (Önkaş, 2010, 122). Bu gerçekten hareketle milletler kendi dillerine gereken özeni göstermekte ve dilinin öğretimine büyük yatırımlar yapmaktadır. Her topluluk ana dilini korumakla birlikte bir resmi dil kabul etmeyi ve onu tüm yurttaşları arasında yaygınlaştırmayı ana görevlerinden saymakta ve bunun yolunun eğitim öğretimden geçtiğini bildiği için eğitim öğretimin her kademesinin resmi dille yapılmasına özen göstermektedir (Turan, 2002, 92).

Bireyin doğuştan getirdiği dil yetisi etkin bir ana dili eğitimiyle beslenerek işlerlik kazanabilir. Böylece birey ait olduğu toplumun geçmişten geleceğe taşıdığı bütün değerlerini benimser ve millet olma bilincini kavrar. İletişim dili, bir ülkede en çok kullanılan ortak dil olan ana dildir ve bu dil insanları görünmez ama kopmaz bağlarla birbirlerine bağlar. Dil millî birlik ve bütünlüğü sağlayan, millet bilincini oluşturan temel unsurdur. Bu nedenle dile gereken saygı ve özen gösterilmelidir. Uygur (2001) dile yapılan saygısızlığı insanın kendi özüne yapılan saygısızlık sayar ve bunu yapanları “Dil Zorbası” diye niteleyerek devamında da “Dil zorbasının başına gelmedik kalmaz. Dilin öcü, uğradığı saygısızlıkla orandır. Söylediğine dikkat etmeyen, sözcükleri tartarak kullanmayan, dil gereklerine aldırmayan, dil başıbozukluğunu alışkanlık haline getiren bir insan, zararın her türlüşünü göze almalıdır.” (Uygur, 2001, 20) der. Aksan (2004) da dile saygı duyulması gerekliliğini şu şekilde ifade eder:

“Yediden yetmişe dile yeterince saygı göstermeyi alışkanlık haline getirmemiz gereklidir. Yetişen kuşaklarda dil sevgisini ve bilincini yerleştirmek zorundayız. Bir yanlış sözcük, bir bozuk kullanım ve yazım hepimizi rahatsız etmelidir. Bugün kimi ülkelerin kitaplarında, gazetelerinde dergilerinde bir anlatım yanlışlığı değil, bir baskı yanlışlığı bulabilmek için günlerce okumak, araş-

tirmek gerekirken yurdumuzda kitap başlığından ünlü bir başyazarın yazısına, bir devlet kuruluşunun genelgesinden resmî yazışmalara kadar çeşitli yazım anlatım ve kullanım kusurlarına rastlanmakta, bunlar radyo ve televizyon gibi çok geniş kitlelere seslenen araçlara da sızramaktadır. İşin üzüntü veren yönü, çoğu kez bu yanlışlıkların önemszenmemesidir.” (Aksan, 2004, 182).

Diline saygı duyan ve ona özen gösteren nesiller yetiştirmek için ilk ve ortaöğretimde etkili bir ana dili öğretimi vermek şarttır. Okul öncesi dönemden başlayarak çocuklara ana dilini sevmeye ve onu özenle kullanma düşüncesi kavrattılmalı, ana dili öğretiminde kural ezberletmenin ötesinde işlevsel bir dil kullanımına yönelik ders programları hazırlanmalıdır. Kendini sözlü ve yazılı bir şekilde eksiksiz ifade edebilen ve kendisini ifade ederken ana dilinin inceliklerinden, zenginliklerinden faydalanabilen nesillerin yetiştirilmesi amaçlanmalıdır. Banarlı (2002) dünya saadetleri içerisinde hiçbir şeyin Türk çocuklarına Türkçe öğretmek kadar güzel bir hizmet olmadığını, vatan çocuklarına bir milletin yarattığı ve yaşattığı dili; bütün güzellikleri, incelikleri, yücelikleri ve güzel sesleriyle öğretmek gerektiğini ifade eder (Banarlı, 2002, 6). Ateş (2010) bazı meslek sahiplerinde bulunması gereken özelliklerin başında Türkçe yeterliliğini arar ve devlet kurumlarının Türkçeyi öğretmek durumunda olan elemanların (öğretmen, öğretim üyesi, kitap yazarı, spiker, muhabir, yapımcı, sunucu vb.) seçiminde gerekli hassasiyeti göstermesi gerektiğini savunur. Çünkü ona göre bazı mesleklerde Türkçe becerisi, dil yeteneği her şeyin üstündedir (Ateş, 2010, 31).

Görüldüğü gibi yeni yetişen nesillere dil sevgisi dolayısıyla dil bilinci kazandırmak aileden başlayarak eğitim kurumlarında sistemli şekilde yürütülmeli, hayatın her aşamasında her alanında sürdürülmelidir. Dil sevgisi, dil bilinci dili doğru kullanmayı gerektirir. Dili doğru kullanmak için de dilin kurallarını iyi bilmek gerekir. Türkçe Sözlük'te “Bilinç” kavramı “insanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur ve temel bilgi, temel görüş” olarak açıklanmaktadır (2005, 270). Yaman (2011) da dil bilincini “bireyin yaşadığı toplumda kullanılan ortak dile ilişkin duyarlılık” olarak tanımlar. Dolayısıyla dil bilinci bireyin dilini tanımasını ve dilini kurallarına uygun olarak kullanmasını gerektirir. Değişik disiplinlerde dil bilinci yerine dil farkındalığı kavramı da kullanılmaktadır. Kavramın başlangıçta, özellikle İngiltere ve Almanya'da okul eğitimlerini bitirmiş olmalarına karşın, ana dil kullanım becerileri ve üst dil bilgisi açısından yetersiz oldukları gözlenen bireylerin sorunlarından yola çıkarak, okuldaki öğrencilerin benzer sorunlarına çözüm üretmek amacıyla eğitim ve öğretimi yeniden düzenleme bağlamında ele alındığını belirten Büyükkantarcıoğlu (2006) kavramın “bireyin kendi dilinin özelliklerine ve kullanımına karşı geliştirdiği bilinç ve duyarlılık anlamında kullanıldığını” (Büyükkantarcıoğlu, 2006, 103) belirtir. Diğer bir deyişle dil bilinci, bireyin dil kullanımında beklenen yetkinlikte ve duyarlılıkta olma halidir.

Dile dair yaşanan sorunların sebebini hem toplum hem de birey olarak yeterince dil bilincine sahip olmayışımıza bağlayan görüşlerin varlığı ise hem bireysel hem de toplumsal olarak henüz dil bilincine ulaşamadığımızı göstermektedir.

◆ Keziban Tekşan / Pınar Kanık Uysal

“Türkçeyi ihmal etmemizin nedenlerinden biri de dil bilincimizin doğru dürüst oluşmamasıdır. Biz sanıyoruz ki dil de öbür araçlar gibi bir araçtır. Dil araçsa, araçlar aracıdır. Kültürü oluşturan, insanı insan yapan bütün etkinliklerin, başarıların kökeninde dil vardır.” (Oflozoğlu, 2002, 340).

Argunşah (2012) sorunun Türkçe değil bilinçsiz toplumda olduğunu, toplumun dil, kültür ve tarih konusunda yeterince bilinçlendirilmediğini, bunun her şeyden önce devlet politikası haline gelmesi gerektiğini savunmaktadır (Argunşah, 2012, 84). Türkçe konusundaki bilinçsizliğimizin sebeplerinden birisi de yabancı dil hayranlığıdır. Ana dilinde ne kadar yeterli olup olmadığına bakılmadan çocuklara küçük yaştan itibaren yabancı dil eğitimi verilmekte, iyi bir geleceğin garantisi olarak görüldüğü için yabancı dil eğitimine büyük önem atfedilmektedir. Bugün okullarımızda ikinci sınıftan itibaren yabancı dil eğitimi verilmektedir. Bu eğitimin zamanlaması ve gerekliliği farklı bir tartışma konusu olmakla birlikte asıl konu bu çocukların ana dillerinde ne düzeyde olduklarına bakılıp bakılmadığıdır. Ana dili yeterince gelişmemiş bireylere ikinci bir dil kazandırılmaya çalışılırken bazı gerçeklerin görmezden gelindiği ortadadır.

Ülkemizde Türkçeye karşı gösterilen bu duyarsız tutumun ve bütün bu sorunların temelinde yetişen nesillere iyi bir Türkçe eğitimi veremeyişimiz yatmaktadır. “Bir toplum ki, bireyleri kendi ana dilini doğru konuşup yazamaz, doğru dürüst bir eğitimden yoksundur- çünkü öğretecek olan kişinin kendisi bilmiyor-peki o toplum nasıl kalkınacak ve nasıl çağdaş uygarlık düzeyine ulaşacaktır” (Ateş, 2010, 18). Yukarıda da vurgulandığı gibi “Öğretmen anadili bilincine ve duyarlılığına sahipse anadilinin bütün inceliklerini kullanarak öğrencisine model olabilir ve bu sevgiyi, bilinci, duyarlılığı öğrencilerinde oluşturabilir. Sahip olunmayan duyarlılık ve bilincin aktarılması söz konusu değildir” (Kolaç, 2008, 442). Bu görev herkesten çok öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarına düşmektedir. Bütün öğretmenler Türkçeyi doğru ve kurallara uygun kullanabilmeli, öğrencilerine Türkçe kullanımında gerekli yol göstericiliği yapabilmelidirler. Bununla birlikte bu görev Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmenlerinin temel sorumluluk alanlarını kapsar. Doğal olarak bu öğretmenleri yetiştiren kurumlarda okuyan öğrencilerden de aynı sorumluluk beklenir. Bu araştırmanın amacı da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Türkçe bilinç düzeylerini belirlemektir. Bu temel amaca ulaşmak için de aşağıdaki iki soruya cevap aranmıştır.

a) Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adaylarının Türkçeyi kullanma bilinci hangi düzeydedir?

b) Sınıf düzeyine göre Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adaylarının Türkçeyi kullanma bilinci değişiklik göstermekte midir?

Araştırmanın Yöntemi

Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilincini belirlemeyi amaçlayan araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırma modelle-

rinden biri olan genel tarama yöntemi, geçmişte veya halen var olan bir durumu be-timlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2000).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okumakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Türkçe Bilinç Ölçeği'ni gönüllü olarak dolduran 334 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Bu çalışmada, Yaman (2011) tarafından geliştirilen, geçerliliği ve güvenilirliği sağ-lanan Türkçe Bilinç Ölçeği kullanılmıştır. 5 dereceli likert tipinde hazırlanan Türkçe Bilinç Ölçeği'nden alınabilecek en yüksek puan 85, en düşük puan ise 17'dir. Ölçekten alınan toplam puan, madde sayısına bölünerek, bireyin Türkçe bilinç düzeyi hakkında bir sonuca varılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeydeki Türkçe dil bi-lincini düşük puan ise Türkçe bilincinin zayıflığını belirtmektedir.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde 2 farklı istatistiksel analiz (aritmetik ortalama ile standart sapma ve ANOVA) kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 16.00 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Türkçe Bilinç Ölçeği'nin seçenek sayısı 5 olup, aralık sayısı 4 ve aralık katsayısı 0, 80'dir. Ölçeğin, ortalama kar-şılaştırmalarına esas olmak üzere, aralık sınırları ve anlamları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo. 1. Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları

Aralık Sınırı	Anlam
100-180	Hiçbir zaman
181-260	Çok az
261-340	Kısmen
341-420	Çoğu zaman
421-500	Her zaman

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yo-rumlara yer verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilincinin düzeyini belirlemek amacıyla Türkçe Bilinç Ölçeği'ndeki "bireysel kullanım", "ülke bütünlü-ğü", "kitle iletişim" boyutlarının ve toplam puanın aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanarak aşağıda Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo.2. Alt Boyutlarına Göre Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Türkçe Bilinç Düzeyleri Betimsel İstatistikleri

	N	Aritmetik Ortalama	S.S.	Anlamı
Bireysel kullanım boyutu	334	3,8247	1,18582	Çoğu zaman
Ülke bütünlüğü boyutu	334	4,6991	,70339	Her Zaman
Kitle iletişim boyutu	334	3,5202	1,02519	Çoğu zaman
Türkçe bilinci toplam puanı	334	3,9588	1,03451	Çoğu zaman

Yukarıdaki tabloya göre ölçeğin “bireysel kullanım” boyutunun aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3.82, “ülke bütünlüğü” boyutunun aritmetik ortalamasının “her zaman” seçeneğine denk gelen 4.69 ve “kitle iletişim” boyutunun aritmetik ortalamasının ise “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3.52 ve ölçeğin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3.95 olduğu görülmektedir.

Bu verilere göre Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilinç düzeylerinin “bireysel kullanım” ve “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde “ülke bütünlüğü” boyutunda ise diğerlerinden daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilinç düzeylerinin toplam puan açısından da yüksek bir düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Bu sonuçlara göre; Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin Türkçeyi millî kimliğin en önemli belirleyicisi olarak gördüklerini, konuşurken ve yazarken Türkçe kelimeleri kullanmaya özen gösterdiklerini, kitle iletişim araçlarında kullanılan yabancı kelimelerden rahatsızlık duyduklarını, bu rahatsızlıklarını ilgili kurumlara iletiklerini ve reklamı yapılan marka ve ürünlerin Türkçe kelimelerle isimlendirilmesini istediklerini söylemek mümkündür.

Tablo.3. Öğrenci Cevaplarının Sınıflar Düzeylerine Göre Analiz Sonuçları

	N	X	ss
1.Sınıf	86	3,8906	,43947
2. Sınıf	93	3,9285	,60132
3. Sınıf	81	3,9724	,50509
4. Sınıf	74	4,0612	,48706
Toplam	334	3,9588	,51606

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin Türkçe Bilinç düzeyleri aritmetik ortalaması 1. sınıflar için ($X=3,8906$), 2. sınıflar için ($X=3,9285$), 3.sınıflar için ($X=3,9724$) ve 4.sınıflar için($X=4,0612$) olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sahip oldukları Türkçe Bilinç düzeyleri sınıf düzeyleriyle doğru orantılı olarak yükselmektedir denilebilir.

Tablo.4. Sınıflara Göre Türkçe Bilinç Düzeyleri ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	sd	F	p
Gruplar arası	1,277	3	1,607	,188
Grup içi	87,409	330		
Toplam	88,685	333		

Tablo 4'te sınıf değişkenine göre Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Türkçe Bilinç düzeyine ilişkin one-way anova testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sınıf değişkeni ile Türkçe Bilinç düzeyleri arasında $p>0.05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (f değeri =1,607, $p=0,118 \geq 0.05$). Bununla beraber öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe Türkçe Dil Bilinç düzeyinin yükseldiği de görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin yüksek düzeyde Türkçe bilincine sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin "ülke bütünlüğü" boyutunda "bireysel kullanım" ve "kitle iletişim" boyutlarından daha yüksek düzeyde Türkçe bilincine sahip oldukları görülmüştür. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrencilerin Türkçe bilinç düzeyleri sınıf seviyelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ancak az da olsa öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe Türkçe bilinç düzeyleri de yükselmektedir.

Ulaşılan sonuç beklentilerle örtüşmektedir. Dil bilinci dilin kurallarını, inceliklerini, güzelliklerini bilmeyi gerektirir. Dilinin kurallarını ve inceliklerini tam olarak bilen bireyin dilini sevmesi ve dilini doğru kullanmaya özen göstermesi gerekir. Üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyan öğrenciler hem Türkçenin kurallarını öğrenmekte hem de bu dille yaratılan eserleri okuyarak, inceleyerek Türkçenin güzelliklerinin farkına varmaktadırlar. Bu durum doğal olarak onlarda Türkçe bilinci oluşturmaktadır. Aynı durum Türkçe bölümünde okuyan öğrenciler için de söz konusudur. Arslan ve Kılıç (2012) tarafından yapılan Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada Türkçe öğretmenlerinin Türkçe kullanma bilinçlerinin "bireysel kullanım", "ülke bütünlüğü" ve "kitle iletişim" boyutlarında yüksek düzeyde olduğu; Türkçe öğretmen adaylarının

Türkçe bilinç düzeylerinin ise “bireysel kullanım” boyutunda orta, “ülke bütünlüğü” ile “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arslan- Kılıç, 2012, 805). “Sınıf öğretmeni adaylarının ana dilimizin yaşadığı sorunlara ilişkin farkındalıkları, görüş ve önerileri” adlı çalışmasında Kolaç (2008), öğrencilerin dile getirdikleri sorunları “yabancı dillerin özellikle de İngilizcenin dilimiz üzerindeki egemenliği, yabancı sözcük kullanımının rahatsızlık verecek düzeye ulaştığı, yabancı sözcük kullanımına duyulan özentî, dilimize karşı takınılan özensiz tutum, dil kullanımındaki duyarsızlık, bilinçsizlik, sorunun çözümüne ilişkin gösterilen çabaların yetersizliği” (Kolaç, 2008, 447) başlıkları altında toplamış ve bu başlıklardan hareketle de öğrencilerin Türkçe bilincine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Kızıltan ve Ersanlı (2008) Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinde görev yapan öğretim elemanlarının dil bilincini ve Türkçe kullanım duyarlılığını ölçmeği amaçladıkları çalışmalarında öğretim elemanlarının genel olarak dil bilincine sahip olduklarını ve Türkçeyi bilim ve kültür dili olarak gördüklerini tespit etmişlerdir.

Göçer (2014), Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri doğrultusunda Türkçenin güncel sorunlarını araştırdığı çalışmasında Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçenin karşı karşıya kaldığı sorunları “Türkçenin özensiz ve yanlış kullanımı”, “Yabancı sözcük kullanımı / yabancı dil tutkusu, özentisi” ve “Öğretmen faktörü, öğretmen yetiştirme programlarındaki sıkıntılar ve Türkçe öğrenimi ve öğretimindeki yetersizlik” şeklinde sıraladıklarını belirtmiştir. Bu tespitler ve sıralama öğretmen adaylarının Türkçe konusundaki bilinçlerini göstermektedir.

Türkçe bilinci konusundaki eksikliklerimizi gösteren araştırmalar da bulunmaktadır. Uzuner ve Aktaş (2016), öğretmen adaylarının kitle iletişim araçlarında sıkça kullanılan ve bilgisayar teknolojisiyle ilgili yabancı kökenli kelimelerin Türkçe karşılıklarını bilme düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları araştırmada, çalışma grubunun büyük çoğunluğunun sözcüklerin Türkçe karşılıklarını bilmediğini tespit etmişlerdir. Bölümler arasındaki başarı farkına bakıldığında ise ilk sırada Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, ikinci sırada sınıf öğretmeni, üçüncü sırada ise Türkçe öğretmeni adaylarının yer aldığı sonucunu elde etmişlerdir. Akçay (2013) da Türkçe öğretmeni adaylarının yabancı dil kökenli bilişim terimlerinin Türkçe karşılıklarını bilme yeterliklerini ölçmeyi amaçladığı çalışmasında, Türkçe öğretmeni adaylarının bilişim terimlerinin Türkçe karşılıklarını büyük oranda bilmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Temur ve Vuruş (2009)’un araştırmalarında da Türkçe bilişim terimlerini kullanma konusunda öğretmen adaylarının duyarlı ve bilinçli olmadıkları ve Türkçeyi genel ağ ortamında özensiz kullandıkları tespit edilmiştir. Oysaki ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin Türkçe konusunda bilinçli olmaları beklenir. Dil bilincinin olması demek bu bireylerin yabancı dile düşman olması anlamına gelmemektedir. Tam tersine önce ana dilini çok iyi kavrayan, özenle kullanan ve ana dilinden aldığı anlama, anlatma ve kavrama gücüyle yabancı bir dili öğrenebilen bireyler kastedilmektedir. Kendi dilinin özelliklerini ve kurallarını bilmek onların başka bir dili öğrenme kapasitelerini artırmaktadır.

Öğrencilerin Türkçeyi kurallarına uygun olarak kullanmamalarından daha da kötüsü Türkçe konusunda olumsuz yargı taşımalarıdır. Karataş (2013), üniversite öğrencilerinin Türkçe ile ilgili tutumlarını ölçmeyi amaçladığı araştırmasında üniversite birinci sınıf öğrencilerinin “Türkçe yabancı dillerden sürekli kelime alan bir dildir.” gibi olumsuz bir yargıya sahip olduklarını belirlemiştir.

Türkçenin yanlış kullanımı Türkçenin öğretiminden sorumlu olan Türkçe dersi ders kitaplarında kullanılan metinlerde de görülmektedir. Çiçek ve Alcellat (2014) tarafından yapılan “İlköğretim Türkçe Dersi Kitaplarındaki Türkçe Yanlışları ve Eksiklikleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada ana dili bilinci ve bu bilincin kazandırılmasında Türkçe ders kitaplarındaki metinler nicelik yönünden incelenmiş ve yayınlardaki metinlerin nicelik olarak yetersiz olduğu, yetersizliğin 8. sınıf Türkçe dersi kitabında daha da belirgin olduğu sonucuna varılmıştır. Ülkemizde Türkçenin öğretiminde en çok kullanılan öğretim aracı Türkçe ders kitaplarıdır. Öğrenciler Türkçenin doğru kullanımını ve Türkçe ile yazılmış en güzel metinleri bu kitaplarda okuyacaktır. Dolayısıyla Türkçe kitapları büyük bir dikkatle hazırlanmalı, en küçük bir hataya yer verilmemelidir. Türkçe kitabına göstereceğimiz özen doğrudan dile ve geleceğimize göstereceğimiz özen, aksi de dile ve geleceğimize karşı göstereceğimiz sorumsuzluk olarak nitelendirilebilir.

Eğitim sistemimizin sorgulanarak Türkçe eğitimi ve öğretimine gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Dilini doğru kullanmak ve korumak bireyin görevidir ama asıl görev devletindir. Çünkü bireyin dil konusundaki duyarsızlığı bir yere kadar karşılanabilir, devletin dil konusundaki duyarsızlığının sonuçları ise bütün toplumu derinden etkiler. Nesillerin ana dillerine özen göstermeleri ve saygı duymalarını sağlayacak eğitim öğretim ortamlarını oluşturmak en başta devlet ve eğitim kurumlarının sorumluluğudur.

Kaynakça

- AKÇAY, Ahmet. (2013). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yabancı Kökenli Bilişim Terimlerinin Türkçe Karşılıklarını Bilme Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 6(11), s. 1-19.
- ARGUNŞAH, Mustafa (2012). Sözümler Türkçe Üstüne, Kesit Yayınları, İstanbul.
- AKARSU, Bedi (1998). Dil-Kültür Bağlantısı, İnkılâp Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- AKSAN, Doğan (2003). Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını, Bilgi Yayınları, Ankara.
- AKSAN, Doğan (2004). Dilbilim ve Türkçe Yazıları, Multilingual Yayıncılık, İstanbul.
- ARSLAN, Akif, KILIÇ, Yasin (2012). “Türkçe Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Türkçe Bilinç Düzeyleri (Ağrı İli Örnekleme)”, Turkish Studies, 7/4, s.799-806.

◆ Keziban Tekşan / Pınar Kanık Uysal

- ATEŞ, Kemal (2010). Öğretemediğimiz Türkçe, İmge Kitabevi, Ankara.
- BANARLI, Nihat Sami (2002). Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.
- BÜYÜKKANTARCIOĞLU, Nalan (2006). Toplumsal Gerçeklik ve Dil, Multilingual Yayıncılık, İstanbul.
- ÇİÇEK, Mehmet; ALCELLAT, Nesime (2014). “İlköğretim Türkçe Dersi Kitaplarındaki Türkçe Yanlışları ve Eksiklikler Üzerine Bir İnceleme.” Ana Dili Eğitimi Dergisi. 2(4), s. 120-134.
- GÖÇER, Ali (2014). “Öğretmen Adaylarının Türkçenin Kullanımına İlişkin Görüşleri: Fenomenolojik Bir Analiz”, Millî Eğitim, 43 (203), 23-36.
- KARASAR, Niyazi (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- KARATAŞ, Mustafa (2013). “Üniversitelerdeki Türk Dili Dersi ve Türkçe Konusundaki Tutumlar”, Turkish Studies, Volume 8/1 Winter 2013, p. 1881-1898, Ankara, Turkey.
- KOLAÇ, Emine (2008). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anadilimizin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Farkındalıkları Görüş ve Önerileri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1/5, s.441.
- KIZILTAN, Nalan; ERSANLI, Yangın, Ceyhan (2008). “Üniversite Öğretim Elemanlarının Dil Bilinci ve Türkçe Kullanım Duyarlılığı”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2008, 25, s. 39-50.
- OFLAZOĞLU, Turan (2002). “Dilimiz, Ulusal Kimliğimiz Tehlikede”, Türkçenin Dünyü, Bugünü, Yarını, Uluslar arası Bilgi Şöleni, Bildiriler,7-8 Ocak 2002, Haz;Öger Tur Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları,s.337-343.
- ÖNKAŞ, Açıık. Nilgün (2010). “Ana Dili Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) Bahar, Sayı 24, s.121- 128.
- TDK (2005). Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TEMUR, Turan; VURUŞ, Nurdan (2009). “İnternet (Genel Ağ) Ortamında Türkçenin Kullanımına İlişkin Bir Çözümleme”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (22), s. 232-244.
- TURAN, Şerafettin (2002). “Türkçenin Bilim Dili Olmasına İlişkin Sorunlar”, Türkçenin, Dünyü, Bugünü, Yarını, Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri,7,8 Ocak 2002, Haz; Öger Tur Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, s.91-107.
- UYGUR, Nermi (2001). Dilin Gücü, YKY yayınları, İstanbul.
- UZUNER YURT, Serap; AKTAŞ, Elif (2016). “Öğretmen Adaylarının Yabancı Sözcüklerin Türkçe Karşılıklarını Bilme Düzeyleri”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20/37,s.166-186.
- ÜSTÜNER, Ahat (2003). Anadille Eğitim ve Türkçe, *Birses*, 21.01.2003.
- YAMAN, Ertuğrul (2015). Türkçe Bilinci, Akçağ Yayınları, Ankara.
- YAMAN, Havva (2011). “Türkçe Bilinci Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(1), s. 151-167.

